

LIKHETSTREKK:
Tordenskiold (fra
venstre), Josef Sta-
lin og Adolf Hitler.

Helter er triste og vanskelige

– Helter som dyrkes drives ofte frem av en helvetesmaskin inni seg, sier psykolog med historisk bok om heltens ansikter.

ODD INGE SKJÆVESLAND
MORTEN HVAL (foto)

Jan Ketil Arnulf (35) mener at det er en del fellestrekk ved heltene. Lite skiller helten fra skurken.

– Om helten er gal eller genial, god eller ond er kjennetegn som hører uløselig sammen. Mennesker som begår noe ekstremt, har alltid ekstreme skyggesider. Det er irrelevant å spørre om Hitler var gal. Helter vil bare ha seire, sier Arnulf til Aftenposten.

De uhemmede

Først kom de uhemmede heltene, som babylonernes Gilgamesj og vår egen Odin. – De var uhemmede fordi de var først og ekstreme i sin måte å dyrke dødsforakten, sier Arnulf.

Siden forsøkte massene å få mer kontroll over heltene. Behovet for den gode helt vokste frem. I flere hundre år klarte romerne å unngå en allmektig leder, men marerittet kom med Julius Cæsar. Han drømte om å voldta sin mor, men lot henne være og begikk statskupp i stedet.

Allmaktfølelse

Arnulf poengterer at vår egen Tordenskiold lever i beste velgående som helt, og viser til at det fortsatt er en del nordmenn som irriterer seg over at han ble gravet på «i åte».

– Tordenskiold var suicidal, og ble stilt for krigsrett fordi han hele

tiden satte båt og mannskap i fare. Han var sikker på at han ikke kunne dø. Likevel hadde han det ikke bra. Kunne ikke sitte rolig i fem minutter. En opplevelse av trussel utløser allmaktfølelsen. I likhet med andre store helter hadde Tordenskiold det bra bare når han kunne dyrke sin egen allmaktfølelse, sier Arnulf.

Forfatteren mener det er flere fellestrekk mellom Churchill, Hitler og Stalin.

– Alle tre var overbeviste om det historisk rettfærdige i det de gjorde. Men britene gjorde Churchill til en mye bedre helt da de kastet ham som statsminister ved valget i 1945. Dermed greide de å distansere seg fra krigshelten og holde ham i ørene. Britene gjorde Churchill den tjenesten at de fratok ham illusjonen om hans allmakt. Akkurat som det var en tjeneste mot Lech Walesa at han ble valgt bort da Polen var på rett spor.

Illusjoner

Jan Ketil Arnulf mener at heltene bærer med seg illusjonen om at de er enestående.

– Når noen seirer får vi en bekræftelse på at illusjonen var virkelighet. Men mange som har trodd på sin egen udødelighet er blitt borte. Taperne kunne ofte ha vunnet - og da ville vi aldri ha hørt om helten, sier Arnulf, som mener at det er den samme dynamikken som driver folk til å gjøre noe ekstremt i trafikken og i borettslaget.

Det er mange mord i boken.

– Tenk på Stalin som tok livet av de aller fleste som han var sammen med under den russiske revolusjonen. Men han var langt fra den første. En av de viktigste skikkelsene i indisk religion, Arjuna, fikk cirka 800 år før Kristus en åpenbaring av Krishna om at det var riktig å ta livet av slektningene sine.

UDØDELIG: Winston Churchill hadde mange likhetstrekk med Hitler og Stalin, mener psykolog Jan Ketil Arnulf, som utgir «Heltens ansikter» på Universitetsforlaget 18. oktober.